

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Lausuntopyyntö on jaoteltu lain lukujen mukaisesti. Etelä-Savon ELY-keskus esittää yleisiä kommentteja 1 luvun Yleiset säännökset yhteydessä, sillä mm. esityksen taustaa ja vaikutusten arviointia koskeville osioille ei ole omia väliotsikoita.

Etelä-Savon ELY-keskus pitää hyvänä sitä, ettei nykyistä hyväksi todettua kaavoitusjärjestelmää ole lähdetty muuttamaan tarpeettomasti. Pääsääntöisesti nykyisin mukainen kaavoitusjärjestelmä on varsin toimiva ja tukee pitkäjänteistä alueiden käytön suunnittelua. Lakiluonnoksessa esitetään erilaisia kaavoituksen sujuvoittamiseen tähtääviä toimenpiteitä, jotka pyrittäneen edistämään yksittäisten hankkeiden kaavoitusta. Lainsäädännön perustana olevan kaavahierarkian ketterään sivuuttamiseen liittyvät lakimuutosehdotukset ovat kuitenkin omiaan heikentämään yleispiirteisen strategisen suunnittelun roolia ja saattavat johtaa lakiluonnoksen 1 §:n vastaiseen kehitykseen alueiden käytön ja rakentamisen järjestämisessä.

Lakiluonnoksessa esitetään muutoksia niin viranomaisten kuin kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen osallistumismahdollisuuksiin ja muutoksenhakuoikeuksiin kaavaprosesseissa. ELY-keskus katsoo, että usein parhaat suunnittelutulokset kaavoituksessa saavutetaan juuri aidolla vuorovaikutuksella ja eri intressiryhmien ja viranomaisten näkemysten hyödyntämisellä suunnitteluprosesseissa. Myöskään lakiluonnoksessa esitetyt eri prosessien vuorovaikutuksen ja osallistumismahdollisuuksien kaventamiset eivät vastaa lakiluonnoksen 1 §:n tavoitteita lain tarkoituksesta.

Aiemmassa valmistelussa mukana ollut maailmanperintökohteita koskeva pykälä on jätetty pois lakiehdotuksesta. Kohteiden arvojen säilymisen turvaamiseksi on tärkeää, että keskeinen kulttuuri-

ja luonnonperinnön turvaamisen elementti tunnistetaan lainsäädännössä. Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että lakiin tulisi lisätä maailmanperintöä koskevat pykälät.

Alueidenkäytön lainsäädännön uudistusta on jaettu useisiin toisistaan melko erillisiin osiin. Nyt lausunnolla olevassa luonnoksessa on tehty suhteellisen kattavaa vaikutusten arviointia, mutta epävarmuutta jää siitä, onko näiden kaikkien erillään tehtävien muutosten yhteisvaikutuksia arvioitu kattavasti. Valmistelun taustaa kuvaavassa luvussa on todettu, että rakentamista koskevien lukujen ja säännösten kumoutumisen myötä alueidenkäyttölain rakenne ja selkeys heikkenivät huomattavasti. Esitysluonnoksessa esitetään kumottavaksi lisää pykälä alueidenkäyttölaista, edelleen heikentäen lain rakennetta ja selkeyttä. Tästä huolimatta esityksessä ei esitetä kumottavaksi nykyistä alueidenkäyttölakia, vaan lain nimike muutettaisiin kaavojen toteuttamisesta annetuksi laiksi. Etelä-Savon ELY-keskus ei pidä tätä valittua sääntelyn toteuttamistapaa kannatettavana. Jäljelle jäävä laki on rakenteeltaan epäselvä ja vaikealukuinen. Valmistelua on jatkettava nopeasti niin, että kokonaisuudistuksen kaikki lait tulevat voimaan mahdollisimman pian ja monimutkainen lakikokonaisuus toivottavasti selkeytyy.

Lisäksi Etelä-Savon ELY-keskus pyytää kiinnittämään huomiota laissa käytettyyn termistöön, erityisesti kulttuuriympäristöön ja -perintöön liittyen. Keskeisten termien määrittelystä vähintään lain perustelujen tasolla olisi hyötyä lain soveltamisessa.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

Esitysluonnoksen mukaan 13 ja 14 §:issä säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston (LVV) ja elinvoimakeskusten (EVK) tehtävistä. Perusteluiden mukaan Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin sisältyvä kunnan alueidenkäytön suunnittelun tukeminen vastaisi pääpiirteissään voimassa olevan lain mukaista ELY-keskuksen edistämistehtävää. Samanaikaisesti lain sanamuodon mukaisesti alueidenkäytön toimivuuden ja kestävyys edistäminen kuuluisi elinvoimakeskuksen tehtäviin. Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että LVV:n ja EVK:n tehtävien- ja toimivallanjakoon jää edelleen epäselvyyttä. Tehtävienjakoa kuten myös edistämisen- ja tukemistehtävien sisältöä tulisi täsmentää pykäläperusteluissa.

Etelä-Savon ELY-keskus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että Lupa- ja valvontavirastolla on alueiden käyttöön vahvasti kytkeytyviä lupa- ja valvontatehtäviä mm. luonnonsuojelulaissa ja vesilaissa. Nämä tehtävät poikkeavat tarkastelutarkkuudeltaan alueidenkäyttölain rajausta valtakunnallisten ja merkittävien maakunnallisten asioiden huomioisen valvonnasta. Tätä seikkaa tulisi täsmentää 13 §:ssä tai vähintäänkin sen perustelutekstissä.

Elinvoimakeskuksen edistämistehtävän kirjaus on lakitekstissä erittäin ympäröivää. Perusteluissa sitä jonkin verran avataan, mutta sieltäkään ei käy ilmi elinvoimakeskuksen monialaisuus, jolla voi olla monta hyödyllistä kytköstä alueidenkäyttöön. Liikenteen ja alueidenkäytön yhteys on kuvattu hyvin, mutta myös kulttuuriympäristö-, luonnonhoito-, vesienhoito- ja maaseututehtävillä voi olla kontaktipintoja alueidenkäytön tehtävän kanssa, samoin yrityspalveluilla. Perusteluissa mainitaan alueidenkäytön tehtävänä esimerkiksi ilmastotavoitteiden, kiertotalouden ja luonnon

monimuotoisuuden edistäminen, vastaavalla tavalla on ehdottomasti mainittava myös kulttuuriympäristöjen tilan edistäminen. ELY-keskusten kulttuuriympäristöresurssi pilkotaan kahteen organisaatioon ja kulttuuriympäristöjen yleinen edistäminen uhkaa jäädä vaille tekijää, elinvoimakkeuksilla voisi olla siinä alueellaan kokoava rooli.

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Maakuntakaavan sisältövaatimuksiin olisi hyvä lisätä kansallisen turvallisuuden, huoltovarmuuden ja energiahuollon näkökulmat. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden jäädessä yleiselle sanalliselle tavoitetasolle, olisi maakuntakaavojen yhteensovittamisvaadetta tarpeen terävöittää lainsäädännössä. Tämä korostuu energiahuollon kysymyksissä, erityisesti tuulivoiman ja sen siirtolinjojen suunnittelussa, yhteensovittamisessa ja yhteisvaikutusten arvioinnissa.

Maakuntakaavan oikeusvaikutusta suhteessa yleiskaavan laadintaan ollaan vähentämässä. Yleiskaava voitaisiin jatkossa laatia perustellusta syystä maakuntakaavasta poiketen, kun maakuntakaavamerkintöjä ei pysyttäisi huomioimaan yleiskaavaa laadittaessa. Syntyy helposti käsitys, että hankekaavoitus ohjaa jatkossa yleispiirteistä suunnittelua, eikä päinvastoin. Lainsäädännön perustana olevan kaavahierarkian sivuuttamiseen liittyvät lakimuutosehdotukset ovat kuitenkin omiaan heikentämään yleispiirteisen strategisen suunnittelun roolia ja saattavat johtaa lakiluonnoksen 1 §:n vastaiseen kehitykseen alueiden käytön ja rakentamisen järjestämisessä.

Etelä-Savon ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että maakuntakaavan yleispiirteisyyssasteen nostaminen on omiaan vyöryttämään selvitysvastuuta seudullisista tai ylikunnallisista vaikutuksista kuntien kaavoitukseen.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Rakennetun kulttuuriympäristön osalta yleiskaavamääräyksiä koskevassa pykälässä (37 §) on säilytetty nykyisen lain muotoilu suojelumääräyksistä. Etelä-Savon ELY-keskus pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että merkittävä osa suomalaisesta rakennusperinnöstä ja arvokkaasta kulttuuriympäristöstä sijaitsee alueilla, joissa yksityiskohtaisin kaavataso on yleiskaava. Yleiskaavan merkitys arvokkaan kulttuuriperinnön tunnistajana ja säilyttämisen mahdollistajana on siten varsin suuri. Yleiskaavaan sisältyvistä suojelumääräyksistä, niiden velvoittavuudesta ja ohjausvaikutuksesta erityisesti arvokkaan rakennuskannan purkamistilanteissa on kuitenkin jatkuvasti epäselvyyttä, vaikka sekä voimassa olevassa että ehdotetussa alueidenkäyttölaissa selvästi todetaankin, että yleiskaavassa voidaan antaa tarpeellisia suojelumääräyksiä. Alueidenkäyttölain uudistuksessa tulisi pyrkiä selventämään tilannetta ja parantamaan yleiskaavan ohjausvaikutusta arvokkaan kulttuuriympäristön osalta. Tähän liittyen Etelä-Savon ELY-keskus toteaa, että lain perusteluissa esitetty määräaikaisen suojelun mahdollisuus ei sovellu rakennetun kulttuuriympäristön eikä myöskään luonnonympäristön säilymisen turvaamiseen.

Esitysluonnoksen 41 §:ssä säädetään yleiskaavan ja asemakaavan yhteiskäsittelystä. Osaltaan säädös selkeyttäisi yhtäaikaisten yleis- ja asemakaavojen laadintaa. Kääntöpuolena yhteiskäsittelyn sujuvoittamisessa on, että jatkossa hankekaavoitus ohjaa yleispiirteistä suunnittelua, eikä päinvastoin. Lainsäädännön perustana olevan kaavahierarkian sivuuttamiseen liittyvät lakimuutosehdotukset ovat kuitenkin omiaan heikentämään yleispiirteisen strategisen suunnittelun roolia ja saattavat johtaa lakiluonnoksen 1 §:n vastaiseen kehitykseen alueiden käytön ja rakentamisen järjestämisessä.

Sinänsä esitetty 45 § 1 mom. selkeyttää kuntien yhteisen yleiskaavan ja maakuntakaavan oikeusvaikutusta suhteessa yleiskaavan laadintaan. Etelä-Savon ELY-keskus kiinnittää huomiota kuitenkin siihen onko tarkoituksenmukaista pitkäaikaisen suunnittelun kannalta, että maakuntakaavan oikeusvaikutukset voidaan sivuuttaa kuntien yhteisellä yleiskaavalla.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

Etelä-Savon ELY-keskus pitää valitettavana, että vähittäiskaupan ohjausta edelleen heikennetään, vaikka selvitysten mukaan se ei ole perusteltua. Maakuntakaavan ohjaustason nostaminen vain maakunnallisiin tai valtakunnallisiin asioihin luo merkittävää painetta kunnille, joiden harteille seudullisesti merkittävien toimintojen ohjaaminen eittämättä kaatuu. Vain harvoilla Etelä-Savon kunnilla on resursseja tai osaamista ottaa haltuun niitä tehtäviä (mm. kauppaa, yhdyskuntarakennetta ja palveluja koskevat selvitykset ja niiden huomioiminen maakuntakaavassa), joista Etelä-Savon maakuntaliitto on tähän saakka vastannut osana maakuntakaavan seututason suunnittelua.

Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että luonnoksen 65 §:stä pois pudotetut vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen erityiset sisältövaatimukset tulisi nostaa takaisin pykälätasolle (voimassa olevan lain 71 b §:n 1 mom. kohdat 2 ja 3).

Vähittäiskaupan suuryksikön kokorajan määritelmää (64 §) tulisi uudistaa siten, että se huomioisi myös pienten kuntien tilanteen. Kokoraja on niin suuri, ettei se käytännössä ohjaa vähittäiskaupan sijaintia esim. Etelä-Savon vähäväkisissä kunnissa lainkaan, mikä käy hyvin ilmi myös tehdyistä selvityksistä.

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Esitysluonnoksen 68.1 §:n 1 kohtaa olisi hyvä avata tarkemmin perusteluissa. Nykyisissä tulivoimayleiskaavoissa käytettävät kaavamerkinnot ja -määräykset ovat varsin kirjavia ja kaavan oikeusvaikutukset joskus hyvin epäselviä. Asiaan olisi hyvä saada viralliset ohjeistukset (vrt. Rantarakentamisopas).

Etelä-Savon ELY-keskus pitää sisältövaatimuksiin lisättyä kohtaa merkittävistä haitallisista maisemavaikutuksista (kohta 3) perusteltuna, sillä maisemavaikutukset ovat yksi merkittävimpiä tuulivoiman tyypillisiä haittavaikutuksia. Maisemahaitan merkittävyyden arviointi on vaikeaa ja on hyvä, että sitä jonkin verran avataan perusteluissa. Maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen osalta olisi selkeää, jos tuulivoiman osoittaminen niille olisi suoraan kiellettyä.

Esitysluonnoksen 68.2 §:n määräys korostaa maakuntakaavan merkitystä tuulivoimarakentamisen ohjauksessa, mikä on hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnin näkökulmasta hyvä asia, mutta merkittävässä ristiriidassa lakiuudistuksen kanssa siinä esitettävän maakuntakaavan ohjauksen kaventamisen osalta. Erityisen ongelman säännös aiheuttaa siellä, missä ei ole tuulivoima-maakuntakaavaa.

Esitetylle vähimmäisetäisyydelle ei esitetä mitään perusteluita. Kaavoitus on selvityksiin ja vaikutusten arviointiin perustuvaa suunnittelua ja Etelä-Savon ELY-keskus pelkää tällaisen mielivaltaan perustuvan sääntelyn rapauttavan koko suunnittelun merkityksen. Esitetty vähimmäisetäisyys ajaa tuulivoimahankkeet nykyistä kauemmas rakennetusta ympäristöstä juuri niille hiljaisille erämaatyypisille alueille, joiden luonnon- ja virkistysarvoja on tähän saakka haluttu turvata. Sähköenergian pitkiä siirtomatkoja pidetään jo nyt ongelmallisena ja esitetty 68.2 § tulee pakottamaan tuulivoimatuotannon entistä kauemmas alueista, joissa sähköä kulutetaan. Yhteysjohtojen pituuksien kasvaessa merkittävästi lisääntyvät myös voimalinjojen rakentamisesta aiheutuvat haitat (mm. kiinteistöjen pirstoutuminen, lunastuskustannukset, luontokohteet, vesistöt), joita toisissa lakimuutoksissa parhaillaan yritetään vähentää.

Kaikkiaan esitetty 68.2 § hidastanee uusiutuvan energian tavoitteiden saavuttamista ja vaikeuttaa merkittävästi hajautetun energiantuotannon rakentamista. Kuten HE-luonnoksesta (s. 51) käy ilmi, esitetty etäisyysvaatimus tarkoittaa käytännössä nykyiselläänkin vaatimattoman tuulivoiman rakentamisen itäisessä Suomessa loppuvan lähivuosina, mikä on merkittävä isku alueelle niin varautumisen kuin talouden näkökulmasta.

Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, ettei luonnoksen 68.3 §:ssä esitetty suostumusmenettely kuulu vaikutusten arviointiin perustuvaan kaavasunnitteluun ja tulisi poistaa kokonaan. Säännös vaikuttaa kaikin osin erittäin kyseenalaiselta ja herättää kysymyksiä mm. siitä, voidaanko yksittäisellä suostumuksella vaikuttaa tulevien kiinteistönomistajien kiinteistön käyttöön (vahva omaisuuden suoja) ilman jonkinlaista rasitemenettelyä.

Esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan 68.2 §:stä: ”Säännös koskisi tuulivoimayleiskaavan laadintaa sekä 50 §:n mukaisesti asemakaavan laadintaa silloin, kun asemakaava ohjaisi tuulivoimarakentamista.” Kyseinen tulkinta säännöksestä ei käy mitenkään ilmi itse lakitekstistä ja tulisi ELY-keskuksen käsityksen mukaan poistaa.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Etelä-Savon ELY-keskuksen mielestä aurinkovoimarakentamista koskevien erityisten säännösten osalta on syytä kiinnittää huomiota siihen, että aurinkovoimaloiden lisäksi samaan yhteyteen suunnitellaan tavallisesti akkuvarastoalueita ja jopa datakeskuskonttialueita. Tämän vuoksi olisi hyvä vielä täsmentää, mille kaikelle rakentamiselle aurinkovoimaloiden suunnittelussa 70 §:ää sovelletaan.

Aurinkovoimarakentamista koskeviin yleiskaavan erityisiin sisältövaatimuksiin olisi perusteltua lisätä tuulivoimarakentamista koskevien sisältövaatimusten (68 §) kanssa yhtenevästi kohdat 2) suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu alueidenkäyttö sopeutuu ympäristöön ja 3) suunniteltu tuulivoimarakentaminen ei aiheuta merkittäviä haitallisia maisemavaikutuksia. Näiden lisääminen olisi tarpeen mm. siksi, että lakiluonnos on omiaan suuntaamaan aurinkovoimaloiden suunnittelua peltoalueille. Esitetyn sisältövaatimuksen 2) aurinkovoimarakentamista ei osoiteta merkittävässä määrin metsämaalle jää epäselväksi, mitä termillä merkittävässä määrin metsämaalle tarkoitetaan. Kohdan 2) ja 3) eli ojittamattomien luonnontilaisten suoalueiden ja metsämaan väliin putoavat ojitetut, mutta jouto- ja kitumaaksi jääneet suot, joilla usein on ojittamattomia soita vastaavia luontoarvoja, koska suon kuivatus on metsänkasvatuksen näkökulmasta epäonnistunut. Säädöksen muotoilua tulisi muuttaa niin, että myös nämä kohteet tulevat sisällytetyksi säädökseen.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että toisin kuin luonnoksen 74.2 §:ssä säännellään, tulisi rakentamisen ja muun maankäytön nimenomaan sopeutua rantamaisemaan ja muuhun ympäristöön myös kyläalueella.

Esitysluonnoksen 75 §:ssä todetaan, että ranta-asemakaavaehdotuksessa voidaan erityisestä syystä osoittaa vähäisessä määrin alueita myös vakituista asutusta ja muuta käyttötarkoitusta varten. Perusteluissa tulisi avata ”muita käyttötarkoituksia” ja ”vähäisen määrän” määritelmiä; mitä tahansa toimintaa rannoille ei voitane osoittaa rantakaavoituksellakaan. Lisäksi perusteluihin voisi olla hyvä tarkentaa viranomaislausuntojen pyytämisen menettely.

Muutoin luonnoksen luvussa 10 todetaan säännöksiä sovellettavan ”pääasiassa loma-asutukseen”. Rantayleis- ja asemakaavoja on tavanomaisen rantaan tukeutuvan loma-asutuksen ohella perinteisesti käytetty myös ns. matkailuhankekaavojen laatimiseen. Matkailun (kaavamerkintänä RM) vaikutukset samoin kuin sen edellyttämä tehokkuus ovat aivan erityyppisiä, kuin loma-asutuksen (RA). Etelä-Savon ELY-keskus pitää tarkoituksenmukaisena käyttää matkailun suunnitteluun edelleen rantayleis- ja asemakaavoitusta, mutta katsoo, että matkailua tulisi käsitellä myös säännöksissä.

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Etelä-Savon ELY-keskus kiinnittää huomiota uuteen 78 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan asemakaavaa laadittaessa olisi lisäksi arvioitava kaavan todennäköisesti merkittävät vaikutukset rakentamisen kustannuksiin. Etelä-Savon ELY-keskus ei kannata momentin lisäämistä lakiin, etenkin kun lisäyksen perusteluista ei ole lakiesityksessä esitetty eikä sen vaikutuksia arvioitu. Kirjauksen osalta on suuri riski, että se perustelisi kaupunkikuvallisesti heikotasoisten ratkaisujen ja käyttöiltään vähäkestoisten materiaalien suosimista ja kaavan ohjauksen vähentämistä. Perusteluissa on lueteltu esimerkinomaisesti erilaisia tekijöitä, joista todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia kustannuksiin voisi aiheutua. Tällaisiksi on tunnistettu mm. yhteistilojen määrä, rakennusmateriaalit ja julkisivuja koskevat kaavamääräykset. Mikäli säännös säilyy laissa, tulisi listausta vähintään täydentää, erityisesti niin sanotun purkavan uudisrakentamisen osalta myös purkamisen kustannuksilla. Momentin tekstistä tai perusteluista ei selviä, tuleeko kustannusten arvioinnissa ottaa huomioon esimerkiksi materiaalien kestävyyttä tai korjauskustannuksia, vai onko ajateltu vain lyhyen, rakentamishetken aikajänteen taloudellista kustannusta.

Esitysluonnoksen mukaan kaavoituskatsauksesta luovuttaisiin ja tilalle esitetään 79 §:ssä, että kunnan olisi pidettävä yleisessä tietoverkossa tietoa kunnassa vireillä olevista kaavoista sekä lähiaikoina vireille tulevista kaavoista, ellei kyseessä ole vähäisestä asemakaavamuutoksesta. Pykälä kaipaisi tarkennusta aikamääreeseen – millainen ajanjakso on lähiaikoina. Lisäksi epäselväksi jää, kuinka usein kunnan tulisi päivittää tietoja. Perusteluihin voisi harkita lisättäväksi tarkennuksen siitä, missä muodossa tiedon tulee tietoverkossa olla.

Etelä-Savon ELY-keskus kiinnittää huomiota 88 ja 89 §:ien eroavaisuuksiin lausunnon pyytämisestä Lupa- ja valvontavirastolta. Yleiskaavan toimiessa ohjeena asemakaavalle, on perusteltua, että sitä laadittaessa tulisi pyytää lausuntoa LVV:ltä vähintään samoissa tilanteissa kuin asemakaavaa laadittaessa.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

Etelä-Savon ELY-keskuksen alueella ei ole merialuetta, mutta kuitenkin usean maakunnan alueelle yltävän Saimaan vesialueita. Kun otetaan huomioon Saimaan vesistön matkailu, vesiliikenne, kalastus, vesienhoito ja esimerkiksi saimaannorpan suojelu, ylimaakunnalliselle tarkastelulle on selkeä tarve. Jossakin vaiheessa alueidenkäyttölain jatkokehittämissä merialuesuunnitelman kaltaisen välineen voisi tuoda mahdolliseksi myös Saimaalle ja mahdollisesti muille suurille sisävesistöille.

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

Etelä-Savon ELY-keskus kiinnittää huomiota esitysluonnoksen 96.2 §:n uuteen muotoiluun. Voimassa olevassa laissa säännöksessä mainitaan vain tämän lain mukainen kaava, nyt kuitenkin

maakuntakaava rajataan pois. Sitä, miksi niitä alueita, joilla maakuntakaava on ainoa kaavamuoto, ei voi jatkossa osoittaa mukaan kansalliseen kaupunkipuistoon, ei avata perusteluissa.

Esitysluonnoksen 96.3 §:ään on palautettu maanomistajan suostumuksen vaatimus. Etelä-Savon ELY-keskus kyseenalaistaa säännöksen tarpeellisuutta. Mikäli päätöksessä ei kohdisteta johonkin kiinteistöön 98 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä, jää epäselväksi, millä tavalla päätös heikentää maanomistajan oikeusturvaa ja omaisuuden suojaa.

Etelä-Savon ELY-keskus pitää tarpeellisena säilyttää ympäristöministeriöllä oikeus esittää kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen alueen olennaisten arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä (mm. VAT:ien huomioiminen).

Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyminen siirretään ympäristöministeriöltä Lupa- ja valvontavirastolle. Kyseessä on uusi LVV:lle kohdistettu tehtävä, joten menettelyä tulisi avata tarkemmin säännöksissä.

Esitysluonnoksen 99.2 §:ää voisi tarkentaa lisäämällä siihen rajauksen muuttaminen.

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksiantoa koskevat säännökset

Esitysluonnoksen luvusta 17 puuttuu erillinen tiedoksiantopykälä kaavan hyväksymistä koskevan päätöksen tiedoksi antamisesta viranomaisille, kuten LVV ja EVK. 107 §:ään tulee lisätä, että päätös tulee aina laittaa tiedoksi Lupa- ja valvontavirastolle. Nykyisen MRA 94 §:ää vastaavaa pykälää ei ole nyt liitteenä olevassa uuden asetuksen luonnoksessa. Viranomaisen tiedoksisaanti nykyistä vastaavasti tuleekin varmistaa säätämällä asiasta joko laissa tai asetuksessa.

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

Esitysluonnoksen 110 §:n 3 momentissa viitataan todennäköisesti väärään momenttiin. Ympäristövaikutusten arviointia käsitellään 78 §:n 4 momentissa, ei 3 momentissa.

Viranomaisen oikaisukehotuksen poistamisen syitä ei avata esitysluonnoksessa. Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että oikaisukehotus on ollut tarpeellinen, kevyempi menettely kaavoituksen ohjaamisessa ja valvonnassa.

Etelä-Savon ELY-keskus pitää erikoisena, että Suomen metsäkeskus mainitaan erikseen valitusoikeudellisena tahona, kun muita viranomaisia ei ole nimetty lain 113 ja 114 §:issä. ELY-keskus katsoo, että myös alueellisilla vastuumuseoilla tulee olla nimenomainen valitusoikeus. Alueelliset vastuumuseot toimivat mm. kulttuuriympäristön asiantuntijoina ja hoitavat kulttuuriympäristön alueellisia viranomaistehtäviä. Esimerkiksi rakentamislain perusteluihin on nimenomaisesti kirjattu, että museoviranomaisella tarkoitetaan sekä Museovirastoa että alueellista vastuumuseota.

Esitysluonnoksen 114 §:n mukaan valitusoikeutta rajattaisiin asianosaisiin silloin, kun asemakaava laaditaan voimassa olevan yleiskaavan alueelle sen ohjausvaikutuksesta poikkeamatta. Etelä-Savon ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että muutoksen vaikutukset ja merkitys jäävät epäselväksi. Vaikutusten arvioinnissa todetaan, että huomattava osa asemakaavavalituksista on jo nykyäänkin asianosaisten tai lähialueen asukkaiden tekemiä eikä valitusten määrä todennäköisesti vähene merkittävästi. Sen sijaan arvioidaan mahdollisesti työllistävää vaikutusta hallintotuomioistuimiin. Kokonaisuutena arvioiden muutoksella ei todennäköisesti ole sujuvoittavaa vaikutusta. Epäselväksi jää myös se, kuinka valitusoikeuden rajaaminen suhtautuu yleispiirteisiin tai strategiaan yleiskaavoihin, joiden osalta ratkaisut tarkentuvat vasta asemakaavassa. Näiden kohdalla onkin tärkeää, että oikeus hakea muutosta ei rajaudu vain asianosaisiin.

Etelä-Savon ELY-keskus ei kannata esitettyjä valitusoikeuksien rajaamisia, vaan pitää tärkeänä edelleen säilyttää jo maankäyttö- ja rakennuslaissa tärkeiksi tunnistetut kuntalaisten ja yhdistysten vaikuttamismahdollisuudet yhteisen ympäristön suunnitteluun. Vuorovaikutuksen ja osallistumismahdollisuuksien kaventamiset eivät vastaa lakiluonnoksen 1 §:n tavoitteita lain tarkoituksesta.

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksiantoa j voimaantuloa koskevat säännökset

Luvun nimi kaipa täsmennystä, sillä tiedoksiantoa koskevat säännökset ovat jo luvussa 17.

Kommentti luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Etelä-Savon ELY-keskuksen näkemyksen mukaan valitusoikeuden rajausta koskevaan suureen muutokseen liittyen on tarpeen pohtia siirtymäsäännöstä. Ilman siirtymäsäännöstä nyt esitetty valitusoikeuden rajaus koskisi jo voimassa olevia yleiskaavoja. Esimerkiksi aiemmin mainittujen strategisten yleiskaavojen osalta on hyvinkin mahdollista, että kuntalainen on jäänyt odottamaan tarkempaa suunnittelua eikä tällä enää olisi valitusoikeutta asemakaava laadittaessa.

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

Ei kommentteja tässä vaiheessa. Tiedoksiannon osalta huomio AKL:n luonnosta koskevassa lausunnossa (17 luku).

Mutanen Jari
Etelä-Savon ELY

Mononen Laura
Etelä-Savon ELY - Alueiden käytön ja luonnonsuojelun palvelut